

Provincie Noord-Brabant

Notitie reikwijdte en detailniveau

Passende beoordeling en milieueffectrapportage
Actualisatie beheerplannen Natura 2000-gebieden toetsing
gewasbeschermingsmiddelen

Auteur

Datum

februari 2026

Inhoud

1.1	Over deze notitie reikwijdte en detailniveau.....	4
1.2	Voorgenomen besluit: actualisatie beheerplannen Natura 2000-gebieden met betrekking tot toetsing gewasbeschermingsmiddelen.....	7
1.3	Passende beoordeling en milieueffectrapportage.....	10
1.4	Relatie met overgangsgebieden	10
2	Aanpak van het onderzoek	12
2.1	Hoofdpijnen van de aanpak.....	12
2.2	Verspreidingsmechanismen en effecten van gewasbeschermingsmiddelen in Natura 2000-gebieden	12
2.3	Fasering van het onderzoek.....	14
2.4	Wat wordt onderzocht in de passende beoordeling en het MER?.....	15
2.4.1	Uitgangssituatie	15
2.4.2	Aangrijpingspunten voor te onderzoeken activiteiten	16
2.4.3	Te onderzoeken opties passende beoordeling.....	16
3	Alternatieven en omgevingseffecten in het MER	18
3.1	Uitgangspunten	18
3.2	Referentiesituatie	18
3.3	Alternatieven in het MER	18
3.4	Aanpak van de onderzoeken	19
3.5	Leemten in kennis en onzekerheden	21
4	Procedure en planning	23

Begrippen en afkortingen

emissiebegrip	toelating(in dit geval) de hoeveelheid gewasbeschermingsmiddelen die tot verspreiding komt
emissie	(in dit geval) de hoeveelheid gewasbeschermingsmiddelen die tot verspreiding komt
Ctgb	College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Zie www.ctgb.nl: Het Ctgb beoordeelt volgens internationale afspraken en in de wetgeving verankerde criteria of gewasbeschermingsmiddelen en biociden – bij juist gebruik – veilig zijn voor mens, dier en milieu én of ze werkzaam zijn. Op grond van deze beoordeling besluit het college of het middel in Nederland verkocht en gebruikt mag worden. Daarbij stelt het ook duidelijke voorschriften verplicht, die minimaal op het etiket moeten staan.
gbm	Gewasbeschermingsmiddelen: dit zijn de producten zoals gedefinieerd in Verordening (EG) nr. 1107/2009 die hoofdzakelijk worden gebruikt voor de bescherming van planten en voor onkruidbestrijding. Zij omvatten fungiciden, insecticiden, herbiciden en groeiregulatoren.
GGA-gebieden	gebieden waarvoor door de provincie samen met andere organisaties werkt aan een sterk Brabants buitengebied. De Groenblauwe GebiedsGerichte Aanpak heeft als doelen de kwaliteit van natuur, bodem, water en lucht op orde te brengen, wat de natuur kansen geeft tot herstel en toekomstperspectief biedt aan de landbouw. In Brabant zijn 12 GGA-gebieden aangeduid. Meer informatie op www.ggagroenblauw.nl
GS	het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant. GS zijn bevoegd gezag voor de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden waarvoor zij voortouwnemer zijn
immissie	(in dit onderzoek) de hoeveelheid gbm die in Natura 2000-gebieden via verschillende routes terecht komt
mer	milieueffectrapportage (procedure en proces). Er wordt onderscheid gemaakt tussen plan-mer (voor kaderstellende besluiten van de overheid, zoals plannen en programma's) en project-mer (voor concrete projecten)
MER	milieueffectrapport; dit is het rapport dat in het kader van een mer wordt opgesteld
Natura 2000-gebieden	Gebieden die vanwege de Vogel- en/of Habitatrichtlijn zijn aangewezen als 'speciale beschermingszone' voor de bescherming van planten en/of diersoorten en hun natuurlijke habitats
NRD	Notitie reikwijdte en detailniveau. Dit is de onderzoeksagenda voor het MER en wordt gebruikt voor de inspraak bij de start van de mer-procedure. In dit geval wordt ook de aanpak van de Passende beoordeling in de NRD beschreven
PB	Passende beoordeling; de effectbepaling in het kader van mogelijke effecten voor Natura 2000-gebieden en daarvoor geldende instandhoudingsdoelstellingen. Een Passende beoordeling is nodig voor overheidsbesluiten (zoals het verlenen van een vergunning of het vaststellen van een projectbesluit) waarvan op voorhand niet kan worden uitgesloten dat er significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden zullen optreden.
VHR	Vogel- en Habitatrichtlijn. www.bij12.nl zegt hierover het volgende: De Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992) zijn door de Europese Unie opgesteld om de biologische biodiversiteit in Europa in stand te houden. In deze richtlijnen wordt aangegeven welke planten en dieren en hun natuurlijke habitats (leefgebieden) beschermd moeten worden door de lidstaten van de Europese Unie. De Vogelrichtlijn (VR) is gericht op in het wild levende vogelsoorten. De Habitatrichtlijn (HR) is gericht op dier- en plantensoorten. De richtlijnen zorgen voor gebieds- en soortenbescherming in Europa.

voortoets	toets waarin wordt nagegaan of een Passende beoordeling moet worden opgesteld
voortouwnemer	in het kader van Natura 2000-gebieden is de provincie waarin een gebied ligt bevoegd gezag voor het beheerplan. In het geval een Natura 2000-gebied in meerdere provincies ligt stellen Gedeputeerde Staten van de provincie waarin dat gebied grotendeels ligt het beheerplan vast. Deze provincie (en meer specifiek GS) is voor dat gebied de voortouwnemer.

1. Inleiding en doel

1.1 Over deze notitie reikwijdte en detailniveau

Door de Raad van State, de hoogste bestuursrechter van Nederland, [en de Rechtbank Oost-Nederland](#) zijn recent uitspraken gedaan over de vergunningplicht voor een aantal agrarische activiteiten die mogelijk significant negatieve effecten hebben op Natura 2000-gebieden. De jurisprudentie van deze en andere uitspraken betekent dat voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen ([uitspraak Ielieteeft Drenthe](#)) en grondwateronttrekkingen voor beregening ([uitspraak De Peel](#)), moet worden nagegaan of deze mogelijk significant negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden. Als dat niet op voorhand kan worden uitgesloten, moet voor dergelijke activiteiten een 'omgevingsvergunning voor de Natura 2000 activiteit' worden aangevraagd. [Dit betekent dat in de huidige situatie agrariërs, andere ondernemers, burgers en overheden worden verplicht om na te gaan of er een natuurvergunning moet worden aangevraagd voorafgaand aan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.](#)

Jurisprudentie

Relevant zijn twee gerechtelijke uitspraken, namelijk:

- [Raad van State, uitspraak 2 april 2025, zaaknummer 202104808/1/R2 \(uitspraak Ielieteeft\)](#)
- [Uitspraak Rechtbank Oost-Nederland van 13 juni 2024 \(uitspraak Peelvenen\)](#)

[De uitspraak Ielieteeft gaat over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij de teelt van lelies in de nabijheid van het Natura 2000-gebied Holtingerveld in Drenthe. Het gevolg van deze uitspraak is agrariërs \(of andere gebruikers\), als ze gewasbeschermingsmiddelen willen toepassen, moeten aantonen dat negatieve effecten op Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten. Als dat niet het geval is moet een natuurvergunning worden aangevraagd. In de uitspraak wordt aangegeven dat goedkeuring van een middel door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden \(Ctgb\) niet inhoudt dat het betreffende middel geen effect heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Bij de beoordeling door het Ctgb wordt niet gekeken naar deze natuureffecten.](#)

[Deze uitspraak legt de bewijslast over de effecten op Natura 2000-gebieden bij degene die de middelen wil toepassen. Een generieke regel \(bijvoorbeeld op basis van de afstand tot een Natura 2000-gebied\) ontbreekt vooralsnog. De uitspraak heeft niet als gevolg dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt verboden, maar wel dat gebruik uitsluitend is toegestaan als is aangetoond dat er geen effecten op Natura 2000-gebieden zijn.](#)

Deze uitspraken leggen een grote druk op zowel agrarische [en andere](#) ondernemers – die immers per activiteit verplicht zijn om na te gaan of een vergunning nodig is, en die onzeker zijn over mogelijke beperkingen voor hun bedrijfsvoering - als op het bevoegd gezag (GS) vanwege de te behandelen vergunningaanvragen en vanwege het uitvoeren van de wettelijke taken van toezicht en handhaving. Daarnaast vraagt de ambitie van de provincie om samen met de agrarische sector

te werken aan verduurzaming, om duidelijkheid over de kaders waarbinnen de transitie vorm kan krijgen.

GS willen de verplichtingen die de uitspraken leggen bij agrariërs en andere gebruikers van gbm verminderen. GS vinden het daarom wenselijk om duidelijkheid te geven over de toelaatbaarheid en vergunningplicht voor agrarische activiteiten het gebruik van gbm als significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden niet kunnen worden uitgesloten. GS willen daarom en te onderzoeken of het mogelijk is om, eventueel onder voorwaarden, vrijstellingen van de vergunningplicht op te nemen te verlenen. Die duidelijkheid over de vergunningplicht (en daarmee het verminderen van de bewijslast voor agrariërs) kan worden gegeven door aanpassing van de betreffende hoofdstukken over vergunningverlening in de beheerplannen van de Brabantse Natura 2000-gebieden. Daarnaast hebben bij is van belang dat GS de wettelijke taak hebben de Natura 2000-gebieden te beschermen en de externe (negatieve) invloeden terug te dringen.

Om een besluit in de gedeeltelijke actualisatie van de beheerplannen over vrijstellingen te kunnen nemen is een Passende beoordeling noodzakelijk. Dat heeft als gevolg dat (ook) een milieueffectrapportage (mer) moet worden uitgevoerd. Deze Notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) is de eerste stap in de procedure van de mer en Passende beoordeling.

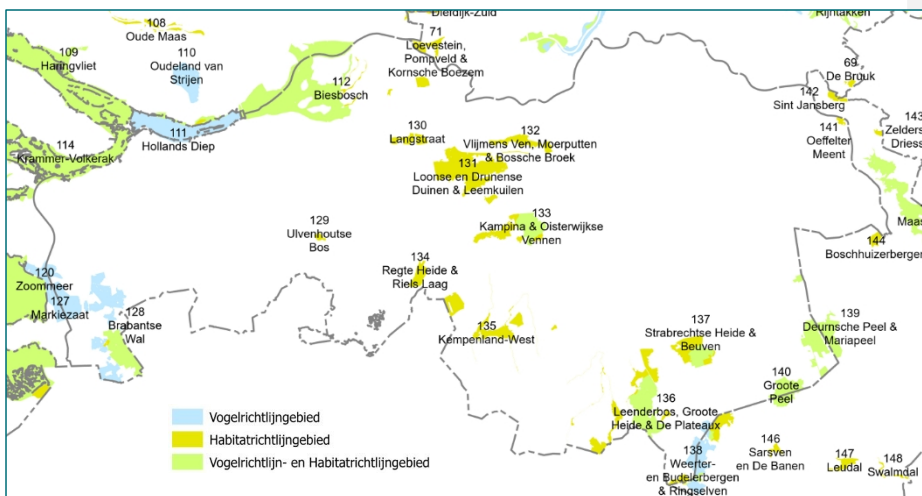
Het doel van het gedeeltelijk aanpassen van de beheerplan (het **voorgenomen besluit**) is derhalve het geven van duidelijkheid over de vergunningplicht voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot Natura 2000-gebieden, en daarmee de bewijslast voor individuele agrariërs (en andere gebruikers van gbm) te verminderen. Een tweede doel hierbij is dat wordt bijgedragen aan het instandhouden en verbeteren van de kwaliteit van de Natura 2000-gebieden.

Voor grondwateronttrekkingen werkt de provincie, samen met de waterschappen, aan een nieuw Brabant Breed Beregeningsbeleid. De beschreven maatregelen in dit beleid moeten ervoor zorgen dat de grondwateronttrekkingen in Brabant voldoen aan de verplichtingen die volgen uit het beschermingsregime van de Natura 2000-gebieden.

Ook voor het beleid over grondwateronttrekkingen voor beregening en de vertaling daarvan in de vergunningenhoofdstukken van de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden is een Passende beoordeling noodzakelijk. Omdat het beregeningsbeleid nog in ontwikkeling is, loopt dit via een apart traject en valt dat buiten de scope van de Passende beoordeling en mer waarvoor deze NRD is opgesteld.

Natura 2000-beheerplannen beschrijven welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen van de beschermd Natura 2000-gebieden te behouden en/of te verbeteren. Ook activiteiten die buiten een gebied plaatsvinden kunnen effect hebben op de doelen van een Natura 2000-gebied. De provincie heeft de verplichting om de Natura 2000-beheerplannen te actualiseren. Alle Natura 2000-beheerplannen worden de komende 5 à 6 jaar in clusters van een aantal gebieden per keer geactualiseerd. Vanwege de urgentie van zowel de N2000-doelstellingen, het bieden van duidelijkheid aan ondernemers, om (geprogrammeerd) toezicht te houden en de behandeling van ingediende handnavingsverzoeken hebben GS vooruitlopend hierop het voornemen het onderdeel

'Toetsing huidige activiteiten en vergunningverlening' in één keer voor de zomer 2026 te actualiseren voor alle Natura 2000-gebieden (figuur 1) met betrekking tot gewasbeschermingsmiddelen. Deze Notitie Reikwijdte en detailniveau heeft alleen betrekking op deze separate actualisatie van dit onderdeel.

Figuur 1: Natura 2000- gebieden in en rond Noord-Brabant Enkele van de 21 Natura 2000-gebieden liggen deels in andere provincies (bron: www.natura2000.nl) De provincie Noord-Brabant is voortouwnemer (dat wil zeggen bevoegd gezag voor de beheerplannen) van 15 gebieden

In deze Notitie Reikwijdte en detailniveau is beschreven:

- Waarom GS de beheerplannen gedeeltelijk willen actualiseren;
- Wat de inhoud kan zijn van de gedeeltelijke actualisatie;
- Wat in de Passende beoordeling en het MER wordt onderzocht en op welke manier de onderzoeken worden uitgevoerd.

De wet schrijft voor dat in een mer-procedure inspraakmogelijkheden geboden moeten worden en eenieder moet kunnen reageren op de onderzoeksvragen voor het op te stellen MER. Deze Notitie Reikwijdte en detailniveau (NRD) is opgesteld om dat mogelijk te maken. Deze NRD ligt gedurende zes weken ter inzage. In deze periode kunnen reacties worden ingediend over de voorgenomen aanpak van de onderzoeken. In deze periode worden ook adviezen gevraagd aan de Commissie voor de milieueffectrapportage en andere (wettelijke) adviseurs.

De ingekomen reacties en adviezen worden door GS betrokken bij het maken van de definitieve onderzoeksplan voor de Passende beoordeling en het MER.

1.2 Voorgenomen besluit: actualisatie beheerplannen Natura 2000-gebieden met betrekking tot toetsing gewasbeschermingsmiddelen

In deze paragraaf is toegelicht wat het voorgenomen besluit is en waarom ervoor is gekozen dat besluit te nemen. Omdat het besluit betrekking heeft op de beheerplannen van Natura 2000-gebieden is eerst een korte toelichting op deze beheerplannen opgenomen.

De Vogel- en Habitatrichtlijn en Natura 2000-gebieden

De Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) is een Europese richtlijn, die in de Nederlandse wetgeving is verankerd in de Omgevingswet. Als onderdeel van de VHR zijn 'speciale beschermingszones' aangewezen, gebruikelijk aangeduid als Natura 2000-gebieden. Deze gebieden hebben als doel planten en dieren en hun natuurlijke habitats te beschermen. Voor elk Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelstellingen vastgelegd. Dit houdt in dat per Natura 2000-gebied is vastgelegd voor welke habitats en voor welke planten -en diersoorten de bescherming geldt. Deze bescherming is, zoals ook uit de jurisprudentie blijkt, juridisch hard.

Beheerplannen van Natura 2000-gebieden

De provincie Noord-Brabant is bevoegd gezag voor de beheerplannen van de in de provincie gelegen 15 Natura 2000-gebieden (waarvan enkele grensoverschrijdend)¹. De aanwijzingsbesluiten van deze gebieden zijn door het rijk genomen. Voor de meeste Natura 2000-gebieden is dat gedaan op 7 december 2004, voor enkele gebieden geldt een andere datum. Voor de beoordeling van mogelijk significante effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden geldt het moment van aanwijzen als de nulsituatie (de referentiesituatie). Activiteiten die op dat moment al plaatsvonden gelden als 'bestaand gebruik' en niet als nieuwe activiteit.

In de beheerplannen is op basis van de aanwijzingsbesluiten vastgelegd wat de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden zijn en welke maatregelen en activiteiten worden uitgevoerd om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken en te behouden. Voor alle Natura 2000-gebieden is de afgelopen jaren een Natuuranalyse (NDA) uitgevoerd². Deze NDA's laten zien dat de kwaliteit van de Natura 2000-gebieden onder druk staat en dat in veel gevallen de instandhoudingsdoelstellingen niet worden gehaald.

In de beheerplannen is een onderdeel opgenomen over toetsing van huidige activiteiten en de vergunningsplicht voor activiteiten die effect kunnen hebben op instandhoudingsdoelstellingen. In dit onderdeel worden geen beleidskeuzes gemaakt, maar enkel navolging gegeven aan wettelijke vereisten. Eventuele vergunningplichten volgen uit de Omgevingswet. Daarbij kan ook sprake zijn van externe werking, wat wil zeggen dat de vergunningplicht (ook) van toepassingen kan zijn op activiteiten *buiten* de Natura 2000-gebieden die invloed kunnen hebben op de natuurwaarden binnen dat gebied.

Natura 2000-gebieden in Noord-Brabant

¹ In de statenmededeling staat abusievelijk 17 in plaats van 15. Voor 6 Natura 2000-gebieden die gedeeltelijk in Noord-Brabant liggen zijn andere overheden voortouwnemer.

² Deze zijn onder andere te vinden bij www.bij12.nl en op de site van de Ecologische Autoriteit www.ecologischeautoriteit.nl

Noord-Brabant kent 21 Natura 2000-gebieden (figuur 1) Een aantal daarvan ligt voor een groter of kleiner deel in andere provincies. Noord-Brabant is – zoals dat heet - 'voortouwnemer' voor 15 Natura 2000-gebieden. Dat houdt in dat de provincie Noord-Brabant bevoegd gezag is voor de beheerplannen van de betreffende 15 gebieden. Het vaststellen van deze beheerplannen is een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten. Voor de overige zes Natura 2000-gebieden zijn andere overheden (provincies en rijk) voortouwnemer.

Als er sprake is van grensoverschrijdende Natura 2000-gebieden gebeurt vaststelling in principe door de voortouwnemer. Er geldt echter wel een afstemmingsverplichting met de mede bevoegd gezagen die actief zijn in het gebied. Op het moment dat er activiteiten worden toegestaan in het gebied, waarvoor normaal de andere overheid voor aan de lat staat is instemming van dat bevoegd gezag noodzakelijk. Vergunningverlening, toezicht en handhaving liggen dan ook bij het bevoegd gezag waar de activiteiten plaatsvinden.

Aanleiding voor het voorgenomen besluit

Door de Raad van State zijn recent uitspraken gedaan over de vergunningplicht voor een aantal agrarische activiteiten die mogelijk significant negatieve effecten hebben op Natura 2000-gebieden. De jurisprudentie van deze en andere uitspraken betekent dat voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (en grondwateronttrekkingen voor beregening), moet worden nagegaan of deze mogelijk significant negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden. Als dat niet op voorhand kan worden uitgesloten, moet voor dergelijke activiteiten een 'omgevingsvergunning voor de Natura 2000 activiteit' worden aangevraagd. Voor het grondgebied van Noord-Brabant zijn GS van Noord-Brabant bevoegd gezag voor deze vergunning, en tevens verantwoordelijk voor toezicht en handhaving.

Deze jurisprudentie impliceert dat voor het uitvoeren van dergelijke activiteiten de verplichting is ontstaan om na te gaan of voor de betreffende voorgenomen agrarische activiteit een vergunning nodig is en zo ja, deze vergunning aan te vragen (dan wel de activiteit niet uit te voeren). Deze verplichting ligt bij de initiatiefnemer. Deze door jurisprudentie ontstane situatie legt een grote druk op zowel agrarische ondernemers – die immers per activiteit verplicht zijn om na te gaan of een vergunning nodig is, en die onzeker zijn over mogelijke beperkingen voor hun bedrijfsvoering - als op het bevoegd gezag vanwege de te behandelen vergunningaanvragen, om (geprogrammeerd) toezicht te houden en vanwege het behandelen van de ingediende handhavingsverzoeken.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant zijn van oordeel dat deze situatie het wenselijk en noodzakelijk maakt om duidelijkheid te geven aan agrariërs en andere ondernemers over de vergunningplicht en te onderzoeken of het mogelijk is om, onder voorwaarden, vrijstellingen van de vergunningplicht op te nemen, bijvoorbeeld voor bepaalde middelen, toedieningstechnieken en/of voor een bepaalde afstand. Dit mede ter bescherming van Natura 2000-gebieden.

Voorgenomen besluit: gedeeltelijke actualisatie van 15 beheerplannen

GS willen in de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden duidelijkheid geven over de vergunningplicht voor **het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen** waarvan negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen niet kunnen worden uitgesloten. GS werken daarom voor 15

beheerplannen toe naar een actualisatie van het hoofdstuk dat gaat over de toetsing van agrarische activiteiten. Het gaat om de 15 beheerplannen waarvoor de provincie – zoals dat heet – voortouwnemer is. Het voornemen is om dat in één koepelbesluit te doen. Dat is het besluit waarvoor de Passende beoordeling wordt uitgevoerd en de mer-procedure wordt doorlopen. Het voornemen past bij het beleid dat in de provincie op basis van het bestuursakkoord wordt ontwikkeld voor de overgangsgebieden rond Natura 2000-gebieden.

De aanpassing van het hoofdstuk in de beheerplannen dat gaat over de toetsing en vergunningverlening voor agrarische activiteiten leidt tot duidelijke kaders en voorwaarden voor (agrarische) ondernemers. Een gevolg hiervan kan zijn dat ontwikkelingen, zoals verschuivingen in grondgebruik, in gang worden gezet die leiden tot vermindering van de druk op de Natura 2000-gebieden.

De Passende beoordeling en het MER zullen worden gebruikt voor de inhoudelijke effectbepaling en om een keuze mogelijk te maken over de inhoud van de actualisatie van de beheerplannen: welk gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is toegestaan, welke worden vrijgesteld van de vergunningplicht, voor welke activiteiten geldt in ieder geval een vergunningplicht en – indien mogelijk – welke afstand tot Natura 2000-gebieden hierbij in acht moeten worden genomen. In paragraaf 2.4 van dit document is beschreven welke mogelijkheden er hierbij zijn en tot welke onderzoeksvragen dit leidt voor de Passende beoordeling en de mer.

Mogelijke inhoud van het voorgenomen besluit

In het Natura2000-beheerplan kunnen ten aanzien van de activiteiten in relatie tot de vergunningplicht (tenminste) drie mogelijkheden (categorieën van activiteiten) worden onderscheiden:

1. Een activiteit is niet toegestaan; dat betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd. Alleen als het gaat om bestaand gebruik is dat niet nodig (waarbij de bewijslast bij de aanvrager ligt);
2. Een activiteit, die op zichzelf wel mogelijk negatieve effecten kan hebben, wordt vrijgesteld van de vergunningplicht als aan bepaalde voorwaarden (zoals dan opgenomen in en vrijgesteld met het beheerplan) wordt voldaan (en dit passend is beoordeeld); er is dan geen vergunning nodig;
3. Een activiteit is zodanig dat op voorhand duidelijk is, ook zonder nadere voorwaarden, dat er geen significante negatieve effecten zullen optreden; ook dan is er geen vergunning nodig.

Om activiteiten onder te brengen in de categorieën 2 (die een vrijstelling van de vergunningplicht inhoud) of 3, (de activiteit is toegestaan), moet voor deze activiteiten met zekerheid worden aangetoond dat significant negatieve effecten niet zullen optreden. Voor de activiteiten in categorie 1 wordt de beoordeling van de mogelijke significant negatieve effecten gedaan in elke afzonderlijke vergunningprocedure.

Naar verwachting zal de inhoud van het voorgenomen besluit (de gedeeltelijke wijziging van de beheerplannen) bestaan uit het aanduiden van activiteiten op basis van bovenstaande categorieën, inclusief voorwaarden en (eventueel) afstanden.

5.1.2.e]: Hier is een passage over agrarische activiteiten verwijderd

Gewasbeschermingsmiddelen en gezondheid

Dit document en het voorgenomen besluit richt zich primair op het voorkomen van negatieve effecten van gewasbeschermingsmiddelen op doelen van Natura 2000-gebieden, vanwege de verplichtingen die GS hebben vanuit de natuurwetgeving. Bij de beoordeling van de alternatieven wordt in het MER nadrukkelijk ook gekeken naar andere milieueffecten, zoals de mogelijke effecten op de menselijke gezondheid.

Op grond van de Omgevingswet zijn de gemeenten primair verantwoordelijk voor het gezondheidsbelang. GS willen echter vanuit het belang van de Brabanders (en gezien de provinciale doelstelling van 3 extra gezonde levensjaren voor de Brabanders) wel een actieve houding innemen en samen optrekken met gemeenten door kennisontwikkeling en kennisdeling en door opties te verkennen voor het reguleren door gemeenten van chemische gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot de gezondheid van Brabantse burgers.

Meer informatie hierover is te vinden in de [80% versie van het Brabantse Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen](#).

1.3 Passende beoordeling en milieueffectrapportage

Om ondernemers perspectief te bieden en te komen tot een proportionele aanpak, wil de provincie verkennen of het mogelijk is om buiten een bepaalde afstand tot Natura 2000-gebieden en/of voor bepaalde middelen en technieken in de beheerplannen een vrijstelling op te nemen van de vergunningplicht. Een dergelijke vrijstelling kan uitsluitend worden genomen als vooraf kan worden vastgesteld dat significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden niet zullen optreden. Of dat het geval is moet door middel van een Passende beoordeling worden aangetoond. De noodzaak tot het opstellen van een Passende beoordeling heeft als gevolg dat (ook) een milieueffectrapportage (in dit geval een plan-mer) moet worden uitgevoerd.

GS van provincie Noord-Brabant kiezen bij de voorbereiding van de besluitvorming voor een procedure waarin zowel de Passende beoordeling als de mer een plaats hebben. Vanuit wetgeving gelden *procedurele verplichtingen inzake mer* die leidend zijn voor de aanpak. Dat wil zeggen dat inspraak over reikwijdte en detailniveau mogelijk wordt gemaakt en dat (onder andere) de Commissie voor de milieueffectrapportage om advies wordt gevraagd. Ten aanzien van de *inhoud* zijn vooral de onderbouwingen en effectbepalingen vanuit de Passende beoordeling leidend. In hoofdstuk 2 van deze NRD is de aanpak van de gecombineerde Passende beoordeling – mer toegelicht.

1.4 Relatie met overgangsgebieden

De provincie Noord-Brabant werkt op basis van het bestuursakkoord 2023-2027 aan de ontwikkeling van overgangsgebieden rond Natura 2000-gebieden. Overgangsgebieden zijn zones rond Natura 2000-gebieden waar de provincie via maatregelen op het vlak van meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen en hydrologisch watersysteemherstel wil sturen op herstel van de biodiversiteit en Brabant Openhouden.

De aanpak overgangsgebieden bestaat uit drie lijnen :

- 1) via de uitvoeringsmaatregelen in GGA-gebieden;

2) vergunningverlening, toezicht en handhaving op orde;

3) indien nodig de inzet van de omgevingsverordening.

Meer informatie over de aanpak Overgangsgebieden is te vinden in de [Statenmededeling Aanpak Overgangsgebieden](#).

De op te stellen Passende beoordeling en MER heeft betrekking op de tweede lijn, via het actualiseren van het onderdeel 'Toetsing huidige activiteiten en vergunningverlening' voor **gebruik van gewasbeschermingsmiddelen** in de Natura 2000-beheerplannen.

2 Aanpak van het onderzoek

2.1 Hoofdpijnen van de aanpak

In dit hoofdstuk is de voorgenomen aanpak van de onderzoeken beschreven. Deze aanpak is gebaseerd op de (juridische) verplichtingen waaraan de onderzoeken moeten voldoen.

Cruciaal daarbij is dat met zekerheid moet worden vastgesteld dat het te nemen besluit geen significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden heeft. Vanwege de regelgeving aangaande mer is daarnaast noodzakelijk dat alle redelijkerwijs te beschouwen alternatieven worden onderzocht en dat alle relevante milieuaspecten in beeld worden gebracht. De onderzoeken richten zich in hoofdzaak op het verduidelijken van de vergunningplicht voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Commented 5.1.2.e is een paragraaf over agrarische activiteiten geschrapt

2.2 Verspreidingsmechanismen en effecten van gewasbeschermingsmiddelen in Natura 2000-gebieden

De belangrijkste onderzoeksvragen voor de beoordeling van de mogelijke effecten van gbm op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden zijn:

- de manier waarop en de mate waarin gbm vanuit het agrarisch gebied in Natura 2000-gebieden kunnen komen (de immissie³) en
- of er op basis van ecologische effecten een grens kan worden gesteld aan de immissie.

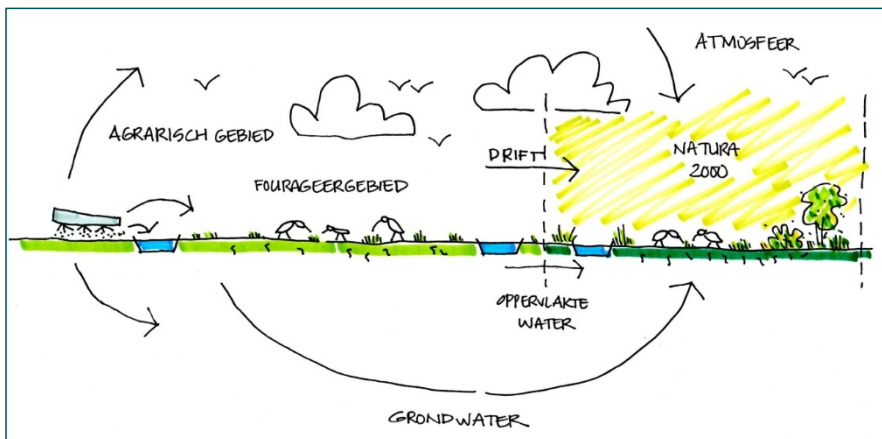
In het onderzoek wordt gekeken naar de manier waarop gewasbeschermingsmiddelen (en de eventuele schadelijke afbraakproducten daarvan) vanaf de plek van toepassing in agrarisch gebied in Natura 2000-gebieden terecht kunnen komen (figuur 2). De verspreiding vindt plaats via verschillende routes, die in principe starten op het punt waar met een spuitmachine met uitgeklapte spuitbomen het gewasbeschermingsmiddel via de spuitdoppen over het agrarische perceel wordt gespoten (verneveld). Bij moderne technieken zoals spotspray met behulp van een robot kan het systeem worden geleerd alleen daar te spuiten waar dat nodig is. Naast de verspreiding vanaf de plek van toepassing op de akker bestaat er een risico dat bij onzorgvuldig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen verspreiding kan plaatsvinden (schoonmaken machines e.d.).

De belangrijkste verspreidingsroutes zijn:

- Direct via 'drift': druppels/nevel die vanaf de spuitdoppen met de wind worden meegenomen;
- Verspreiding via de atmosfeer;
- Verspreiding via grondwater;
- Verspreiding via oppervlaktewater,

waarbij het zo kan zijn dat verschillende routes achtereenvolgens aan de orde kunnen zijn (bijvoorbeeld: via drift in oppervlaktewater, of via grondwater naar oppervlaktewater). Voor de beoordeling is ook de factor tijd van belang, in relatie tot de snelheid waarmee gbm worden afgebroken. Verplaatsing via het grondwater verloopt veel trager dan via de lucht en oppervlaktewater.

³ Er is in deze NRD gekozen voor de term immissie (en niet depositie) omdat het gaat om verschillende routes en niet alleen via de atmosfeer. Een andere term zou kunnen zijn dosis.

Figuur 1: Beeld van de verschillende routes van de plek van toepassing van gbm (in agrarisch gebied) naar de immissie in Natura 2000-gebied. Voor het onderzoek is van belang wat de omvang is van de verschillende routes, wat de 'reistijd' is (gerelateerd aan de afbraaksnelheid). Naast de fysieke verspreiding via oppervlakte- en grondwater en lucht is mogelijk ook de verspreiding en ophoping in de voedselketen van belang.

Naast deze fysieke verspreidingsroutes⁴ kan mogelijk ook de verspreiding via de voedselketen een rol spelen. Dat kan aan de orde zijn voor diersoorten waarvoor in Natura 2000-gebieden instandhoudingsdoelstellingen zijn gesteld. Soorten die hoger in de voedselketen staan kunnen te maken krijgen met ophoping en negatieve effecten daarvan. Dit kan bijvoorbeeld optreden door foerageren op plekken waar gwb in de bodem alsmede op en in de daarin aanwezige planten en dieren (zoals wormen, muizen, engerlingen) aanwezig zijn, maar kan ook als afgeleid effect optreden in de voedselketen binnen Natura 2000-gebieden. Ook de effecten van gbm op de hoeveelheid en kwaliteit van het voedselaanbod in foerageergebieden kunnen invloed hebben.

In het onderzoek naar de mogelijk significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden worden deze routes zo veel als mogelijk kwantitatief in beschouwing genomen. Daarbij zal ook het relatieve belang van de verschillende routes (wat draagt meer en wat minder bij aan de immissie) in beeld worden gebracht en wordt gekeken naar de aspecten afstand en tijd.

Ten aanzien van de ecologische effecten in Natura 2000-gebieden wordt tevens onderzocht of het mogelijk is een grens vast te stellen: is het op grond van ecologische en toxicologische kennis mogelijk een grens aan te geven voor een immissie (dosis) die met zekerheid geen effect heeft op de instandhoudingsdoelstellingen? Hierbij kan ook cumulatie van belang zijn, en er kunnen verschillen zijn tussen habitattypen.

⁴ In het onderzoek wordt nagegaan of er ook nog andere relevante verspreidingsroutes zijn, zoals afspoelen of verwaaien van bodemdeeltjes met aangehechte gbm

2.3 Fasering van het onderzoek

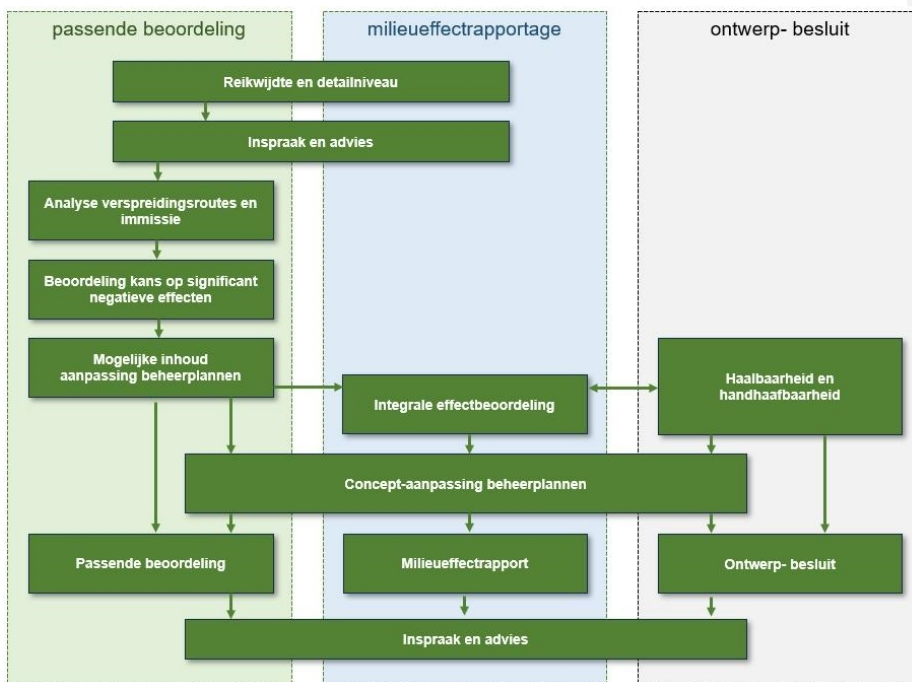
Er is gekozen voor een aanpak waarin in een eerste fase onderzoek wordt gedaan naar de immissie via de verschillende verspreidingsroutes, de grootte daarvan (absoluut en relatief, ook in tijd). Daarbij wordt ook gekeken naar factoren die de immissie beïnvloeden, zoals de afstand en landschapskarakteristieken. Dat wordt gedaan voor verschillende (groepen) gbm, verschillende manieren van toedienen en -indien relevant – verschillende afstanden tussen de locatie van de emissie en Natura 2000-gebieden. Inhoudelijk is dit nader toegelicht in paragraaf 3.3.

Daarnaast wordt in deze eerste fase gekeken naar de ecologische effecten en of er voldoende wetenschappelijke basis is om een ecologische verantwoorde grenswaarde voor de immissie vast te stellen.

Dit samen leidt tot inzicht of het mogelijk is activiteiten aan te duiden waarvoor het mogelijk is een vrijstelling van de vergunningplicht in de beheerplannen op te nemen, al dan niet onder voorwaarden en mogelijk ook gekoppeld aan de afstand tot Natura 2000-gebieden. Dat kan alleen als zeker is dat geen significante negatieve effecten optreden. Het resultaat van de eerste fase bestaat uit een overzicht van activiteiten die al dan niet onder voorwaarden en eventueel gekoppeld aan een afstand vrijgesteld kunnen worden van de vergunningplicht. Dat kan worden beschouwd als de voorgenomen inhoud van het besluit. Op voorhand is niet uit te sluiten dat er hierbij meerdere opties zijn, bijvoorbeeld door een (andere) combinatie van vrijstellingen en voorwaarden met afstanden. Als dat het geval is, zullen meerdere alternatieven in het mer worden uitgewerkt.

Het resultaat van de eerste fase wordt in de tweede fase verder onderzocht volgens de aanpak van een mer. De resultaten van de eerste fase vormen de basis voor de alternatieven die in het MER worden onderzocht. Alleen die mogelijkheden voor het invullen van de vergunningplicht en de vrijstellingen die niet leiden tot significant negatieve effecten kunnen worden beschouwd als alternatieven die in het MER worden onderzocht. Na de eerste fase, waarin alleen wordt gekeken naar de ecologische effecten (conform een voortoets en Passende beoordeling), worden in de fase van de mer ook andere relevante omgevingseffecten van het voorgenomen besluit (en eventuele alternatieven) onderzocht.

De tweede fase resulteert in de Passende beoordeling en het MER, op basis waarvan een ontwerp-besluit wordt genomen (de voorgenomen aanpassing van de beheerplannen). Na vrijgave door GS kunnen daarop zienswijzen worden ingediend en wordt over het MER advies gevraagd aan de wettelijke adviseurs (figuur 2). Voor het MER houdt dat in dat de Commissie voor de milieueffectrapportage om advies wordt gevraagd.

Figuur 2: Schema van de aanpak

2.4 Wat wordt onderzocht in de passende beoordeling en het MER?

2.4.1 Uitgangssituatie

In de uitgangssituatie (de huidige situatie ten aanzien van de vergunningsplicht) geldt dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen alleen is toegestaan in volgende gevallen:

- de activiteit is niet nieuw en kan in relatie tot aanwijzingsbesluiten als een bestaande activiteit worden beschouwd;
- er is een vergunning aangevraagd en verkregen;
- voor de activiteit is geen vergunning nodig; als er geen significant negatieve effecten zijn voor de Natura 2000-gebieden.

In beginsel is het effect van deze situatie dat er geen negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen kunnen optreden. Immers, vergunningen worden alleen verstrekt als is aangetoond dat er geen effecten zijn. De bewijslast dat er geen vergunning nodig is of – als een vergunning wordt aangevraagd – er geen effecten zullen zijn ligt bij de initiatiefnemers. **Door te onderzoeken welke mogelijkheden er zouden kunnen zijn om niet vergunning plichtig te betitelen of onder voorwaarden toe te staan, wordt gepoogd helderheid te geven en de onderzoekslast voor ondernemers te verminderen.**

2.4.2 Aangrijpingspunten voor te onderzoeken activiteiten

In de volgende paragrafen is beschreven welke activiteiten en mogelijke vrijstellingen ten aanzien van vergunningen worden onderzocht in de passende beoordeling en de mer.

Categorieën van activiteiten en te hanteren afstanden

Ten aanzien van de activiteiten zijn er twee aangrijpingspunten voor een mogelijke actualisatie van de beheerplannen in relatie tot de vergunningverlening en dus ook voor de opties die worden onderzocht. Dat zijn

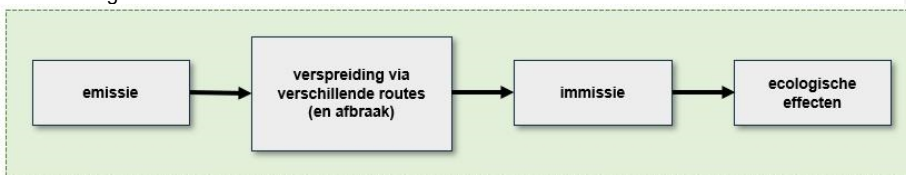
- de aard van de activiteiten: gewasbeschermingsmiddelen (of combinatie daarvan) en/of toedieningsmethoden met een grotere of kleinere kans op effecten (bij toepassing conform geldende regelgeving);
- de afstand tot Natura 2000-gebieden waarbuiten effecten zijn uit te sluiten.

In paragraaf 1.2 is aangegeven welke categorieën van activiteiten kunnen worden onderscheiden in relatie tot de vergunningplicht (activiteit is toegestaan, vrijstelling onder voorwaarden, vergunningplicht).

Gerelateerd aan de verspreidingsroutes speelt ook de afstand tot Natura 2000-gebieden een rol. Immers, verspreiding via drift treedt bijvoorbeeld over kleinere afstanden op dan verspreiding via atmosfeer of via grondwater. Dat kan bijvoorbeeld betekenen dat voor activiteiten waar drift een belangrijke factor is vrijstellingen op korte afstand tot Natura 2000-gebieden niet mogelijk zijn. Bij de beoordeling van wat -gezien de effecten op instandhoudingsdoelen – kan worden geaccepteerd speelt mee of en in hoeverre ecologische effecten ook optreden bij een (zeer) geringe immissie.

2.4.3 Te onderzoeken opties passende beoordeling

Op basis van de hierboven genoemde aangrijpingspunten wordt breed onderzocht op welke wijze, voor welke (combinatie van) middelen en voor welke aanwendingstechnieken heeft het gebruik van gbm geen significant negatieve effecten en is daarmee zonder vergunning toegestaan, of kan onder voorwaarden worden vrijgesteld van de vergunningplicht. In essentie komt het daarbij neer op het beoordelen van de ecologische effecten in Natura 2000-gebieden nadat de immissie in beeld is gebracht die het gevolg is van de verschillende verspreidingsroutes (figuur 4). Dit kan ook worden aangeduid als het onderzoeken van dosis-effectrelaties.

Figuur 4: Principe van de beoordeling van de effecten op Natura 2000-gebieden

Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat het onderzoek zich op basis van beschikbare kennis zal richten op het volgende:

- Gebruik op zekere afstand: is een (generieke) zone/afstand tot Natura 2000-gebieden te bepalen waarbuiten geen significant negatieve effecten optreden door immissie van gbm. Zo ja, welke afstand? Daarbij rekening houdend met de verschillende verspreidingsroutes;
- Aard en manier van toepassing van middelen, zoals:
 - type en mate van gebruik chemische gewasbeschermingsmiddelen
 - biologische gewasbeschermingsmiddelen: alleen middelen die op de Skal-inputlijst⁵ staan;
 - laag risico middelen⁶;
 - maximaal aantal milieubelastingspunten (milieumeetlat); Score Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij of biodiversiteitsmonitor Akkerbouw
 - On the Way to Planet Proof-certificering of Beter Voor-certificering;
 - maximeren van toepassing: minimaal of incidenteel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bijvoorbeeld uitsluitend bij ziektes of plagen;
- Wijze van toepassing / aanwendingstechniek, zoals:
 - spotspray, precisietoepassing door innovatieve, lerende systemen;
 - pleksgewijze toepassing via rugspuit;
- Inrichting van de percelen, bijvoorbeeld de aanwezigheid of het plaatsen van landschapselementen die verspreiding tegengaan;
- Eigenschappen van de percelen, zoals de vitaliteit van de bodem, organische stofgehalte of hydrologie.

Voor het onderzoek wordt niet gekeken naar de mogelijke significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden van alle afzonderlijke chemische gewasbeschermingsmiddelen. Wel wordt een beoordeling gemaakt van bepaalde categorieën middelen (bijvoorbeeld biologische of groene middelen).

Daarbij zijn combinaties van bovenstaande variabelen mogelijk. Bij de beoordeling van de effecten gaat het om het uitsluiten van significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen. Om dit te kunnen beoordelen is het ook nodig om inzicht te hebben of er een grenswaarde is (onder welke immissie van gbm zijn effecten uit te sluiten?). Hierbij kan ook de cumulatie van effecten meespelen.

In het te nemen besluit over de vergunningenhoofdstukken van de beheerplannen zal het naar verwachting gaan om een combinatie van ruimtelijke bepalingen (afstanden) en categorieën van activiteiten op verschillende afstanden (waar gelden welke vrijstellingen, voor welke middelen, waar gelden vrijstellingen onder voorwaarden, welke voorwaarden zijn dat, en voor welke activiteiten blijft de vergunningplicht bestaan).

⁵ <https://www.skal.nl/inputlijst#/>

⁶ de referentielijst hiervoor kan Bijlage 2B van het certificatieschema van On the Way to Planet Proof zijn (blz. 85-89). Op deze lijst staan alleen basisstoffen en groene middelen met een laag risico voor uitspoeling of biodiversiteit;

3 Alternatieven en omgevingseffecten in het MER

3.1 Uitgangspunten

Het te nemen besluit gaat over de beheerplannen van 15 Natura 2000-gebieden. Het is de bedoeling het onderzoek generiek te doen, dus niet voor de 15 Natura 2000-gebieden afzonderlijk. In het onderzoek zal wel, indien nodig, worden gekeken welke eigenschappen van het bodem- en grondwatersysteem meer of minder risico opleveren voor de immissie van gewasbeschermingsmiddelen in Natura 2000-gebieden.

De onderzoeksinspanningen die voortkomen uit de verplichting een Passende beoordeling uit te voeren richten zich uitsluitend op het in beeld brengen van mogelijke effecten op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Andere omgevingseffecten worden daarin niet meegenomen. Dit onderzoek naar de ecologische effecten zal zo veel als mogelijk kwantitatief zijn, dus met gekwantificeerde immissies en dosis-effectrelaties.

Voor het mer-gedeelte wordt het onderzoek beperkt tot de omgevingseffecten die relevant zijn en waarvan kan worden verwacht dat er effecten zullen optreden. Voor het te hanteren beoordelingskader wordt aangesloten bij eerdere milieueffectrapportages van de provincie.

In de onderzoeken worden ook effecten buiten de provincie onderzocht.

3.2 Referentiesituatie

De referentiesituatie is de toekomstige situatie zoals die op basis van de huidige wet- en regelgeving en jurisprudentie, plus de autonome ontwikkelingen zal ontstaan als het voorgenomen besluit niet wordt genomen. Onderdeel hiervan is de vergunningplicht die op grond van de omgevingswet en jurisprudentie in de huidige situatie bestaat. Onder autonome ontwikkelingen wordt verstaan vastgestelde wet- en regelgeving en beleid, maar ook andere ontwikkelingen zoals klimaatverandering en demografische ontwikkelingen en watersysteemherstel. In een MER wordt doorgaans naar de toekomst gekeken voor de referentiesituatie, bijvoorbeeld naar 2040. Dat wordt de planhorizon genoemd.

Voor de beoordeling van de ecologische effecten (de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen) vindt er - anders dan in een mer – geen vergelijking plaats van de effecten van de voorgenomen maatregelen met de(een) referentiesituatie. Het gaat immers om een absolute beoordeling van de vraag of er significant negatieve effecten kunnen zijn op de actuele staat van instandhouding.

3.3 Alternatieven in het MER

In het MER wordt het resultaat van de eerste fase verder onderzocht. Op dit moment is nog niet duidelijk of de eerste fase zal resulteren in één haalbare aanpak van de vrijstellingen of dat er nog meerdere haalbare mogelijkheden zijn, bijvoorbeeld door andere combinaties van vrijgestelde activiteiten, voorwaarden en afstanden. Als dat het geval is worden deze in het MER als alternatieven onderzocht, als dat niet het geval is zal het MER zich richten op één pakket van vergunningplicht, voorwaarden en vrijstellingen en (eventueel) afstanden tot Natura 2000-gebieden. Dat kan dan worden beschouwd als het voorgenomen besluit. De eerste fase kan in het kader van deze mer worden beschouwd als een onderzoek naar wat de redelijkerwijs te

beschouwen alternatieven zijn. De aanpak in de eerste fase is erop gericht dat breed te verkennen.

Om de directe en de afgeleide effecten te kunnen duiden worden in het MER naast het voorgenomen besluit ook de huidige situatie en referentiesituatie beschreven. Bij de referentiesituatie gaat het om de toekomstige situatie (bijvoorbeeld 2035 of 2040, dat wil zeggen tien tot vijftien jaar vooruitkijkend) zoals die zal ontstaan op basis van vastgesteld beleid en autonome ontwikkelingen. Gezamenlijk leidt dit tot de volgende alternatieven die in het MER worden onderzocht:

- De huidige situatie: deze bevat het huidige grondgebruik en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen;
- Referentiesituatie: vergunningplicht zonder het voorgenomen besluit, met autonome ontwikkelingen en vastgesteld beleid (Regionaal Water- en Bodemprogramma, 8e NAP en dergelijke), inclusief veranderingen van het grond- en gbm-gebruik;
- Voorgenomen beleid: vergunningplicht met vrijstellingen;
- Eventuele alternatieve inhoud van het voorgenomen beleid (andere combinatie van vrijstellingen).

Voor de referentiesituatie wordt zo goed als mogelijk, op basis van expert opinion, een prognose gemaakt veranderingen in het gebruik van grond en van gbm als gevolg van autonome ontwikkelingen en vastgesteld beleid. Voor de effectbepaling van het voorgenomen beleid houdt dit in dat wordt nagegaan tot welke extra aanpassingen van grond- en gbm-gebruik dat kan leiden (afgeleide effecten van het voorgenomen besluit). Het MER zal hierbij ingaan op onzekerheden en waarschijnlijk gebruik maken van bandbreedtes in de effectbepalingen. Ook voor referentiesituatie wordt op basis van expert opinion de toekomstige situatie in beeld gebracht.

3.4 Aanpak van de onderzoeken

Verspreidingsmechanismen en effecten in Natura 2000-gebieden

Essentieel voor het onderzoek in de eerste fase is het in beeld brengen van de verspreidingsroutes, de immissie in Natura 2000-gebieden en de ecologische beoordeling van de immissie (dosis-effectrelaties). Dit is reeds beschreven in paragraaf 2.2. Waar mogelijk wordt de immissie kwantitatief of semi-kwantitatief in beeld gebracht op basis van beschikbare kennis en informatie (literatuur).

Dosis-effectrelaties en eventuele grenswaarde

Om de ecologische effecten (en daarmee ook de mogelijke negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen) van de immissie van gbm (dosis) en eventuele afbraakproducten daarvan en combinaties van gbm te kunnen beoordelen is het nodig om inzicht te hebben in dosis-effectrelaties. In het onderzoek wordt nagegaan of er voldoende wetenschappelijke kennis beschikbaar is die het mogelijk zou maken een grenswaarde te bepalen. Het gaat dan om een de immissie (dosis) waaronder geen significant negatieve effecten zullen optreden.

Cumulatie

In de onderzoeken wordt aandacht besteed aan cumulatieve effecten. Dat gebeurt zowel voor de effecten van verschillende activiteiten gezamenlijk, maar ook naar de cumulatie in de tijd (bijvoorbeeld over een periode van 10 of 15 jaar).

Onderzoek van afgeleide effecten in het MER

Bij het onderzoek naar de effecten in het MER wordt voor zover mogelijk ook rekening gehouden met afgeleide effecten. Daarmee wordt bedoeld dat een maatregel – zoals het handhaven van een vergunningplicht in een bepaald gebied – kan leiden tot een verandering in het agrarische grondgebruik. Dat kan van invloed zijn op het gebruik van gbm (voor zover dat mogelijk is bij de restricties die dan van toepassing zijn) maar ook en vooral op andere agrarische activiteiten, zoals minder intensieve teelten (en/of het verplaatsen van intensieve teelten), meer grasland, en de omgevingseffecten die daar het gevolg van zijn.

Dit betekent dat de effectbeoordeling van het MER tenminste de volgende onderdelen zal bevatten:

- Het feitelijke effect ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen: de invloed op de emissie, de verspreidingsroutes, de immissie van gewasbeschermingsmiddelen in Natura 2000 gebieden en de ecologische effecten. Dit gebeurt zo veel als mogelijk kwantitatief;
- De (kans op) gevolgen voor het agrarisch grondgebruik (wat kan er veranderen en hoe groot kan die verandering zijn) en de gevolgeffecten daarvan door verandering in agrarische activiteiten zoals grondbewerking, bemesting, gewasrotatie, emissie ammoniak en dergelijke; het kan hierbij ook gaan op het verplaatsen van intensieve teelten, waardoor deze elders effecten kunnen hebben ('waterbedeffecten');
- De mogelijke effecten (bandbreedte) die het gevolg kunnen zijn van gebrekkige naleving van de regels.

Doelbereik

In het MER wordt beschreven in hoeverre de doelen worden gerealiseerd. Deze doelen zijn (zie ook hoofdstuk 1) het geven van duidelijkheid over de vergunningplicht (in relatie tot de natura 2000-gebieden) en (daarnaast) het instandhouden en verbeteren van Natura 2000-gebieden. De duidelijkheid aangaande de vergunningplicht volgt direct uit de inhoud van het voorgenomen besluit (en eventueel alternatieve invullingen daarvan). De effectbepaling voor natuur en biodiversiteit (zie hieronder) biedt ook de informatie over het doelbereik aangaande Natura 2000-gebieden. Het is niet uitgesloten dat daarbij vooral de afgeleide effecten van belang zijn.

Te onderzoeken omgevingsaspecten

In het mer-gedeelte van het onderzoek worden de effecten voor de relevante omgevingsaspecten in beeld gebracht. Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat de volgende omgevingsaspecten zullen worden onderzocht in het MER:

- Kwaliteit grond- en oppervlaktewater (gbm, afbraakproducten, nutriënten);
- Bodemkwaliteit (gezonde bodem);
- Stikstofemissie en -depositie;
- Natuur en biodiversiteit:
 - Effect op Natura 2000-gebieden;
 - Effect op biodiversiteit (dat wil zeggen flora en fauna ook buiten de Natura 2000-gebieden)
 - De wisselwerking hiertussen;
- Ruimtelijke kwaliteit (met de voor Noord-Brabant gebruikelijke aspecten gebruikswaarde, toekomstwaarde, belevingswaarde, herkomstwaarde);
- Gezondheid (effecten als gevolg van blootstelling direct, indirect en via de voedselkwaliteit).

Het studiegebied voor het MER is het gehele gebied waar effecten kunnen optreden. Dat zijn niet alleen de Natura 2000-gebieden, maar in principe alle gebieden die kunnen worden beïnvloed. Dat kunnen bijvoorbeeld ook woonkernen zijn.

Dit zijn de omgevingseffecten die naar verwachting relevant en onderscheidend zijn. Andere omgevingseffecten, zoals geluid, worden in het MER niet onderzocht. Wel zal tijdens het opstellen van het MER worden nagegaan of de afgeleide effecten (vooral de verandering van grondgebruik) aanleiding is om alsnog andere omgevingseffecten in beeld te brengen.

Naast de omgevingseffecten zal in het MER ook aandacht worden besteed aan sociaaleconomische effecten. Het gaat daarbij vooral om een zo mogelijk kwantitatieve inschatting van de effecten op de agrarische sector. Hierbij spelen ook de (mogelijke) verschuivingen in grondgebruik een rol.

Naast de inhoudelijke effectbeschrijving en –beoordeling voor de hierboven beschreven omgevingsaspecten zal het MER aandacht besteden aan relevante praktische aspecten, zoals de noodzakelijke inspanningen voor de provincie bij vergunningverlening, toezicht en handhaving, en het risico op het niet naleven van de geldende bepalingen. Dit is overigens ook van belang bij de beschrijving van de referentiesituatie.

3.5 Leemten in kennis en onzekerheden

Het aanduiden van leemten in kennis is een verplicht onderdeel van een MER; in een Passende beoordeling is in principe geen plaats voor leemten in kennis en onzekerheden.

In het MER zal aandacht worden besteed aan leemten in kennis en zal worden aangegeven in hoeverre die van invloed kunnen zijn op de inhoud van het te nemen besluit. Hierbij zal ook het voorzorgsbeginsel in beschouwing worden genomen. Gezien de beschikbare kennis over verspreidingsmechanismen, ecologische effecten (dosis-effectrelaties), cumulatie van effecten van verschillende stoffen en het gedrag van gewasbeschermingsmiddelen in atmosfeer, bodem en grond- en oppervlaktewater is de verwachting dat dit een belangrijk onderdeel van het MER wordt. Het MER zal ook ingaan op onzekerheden. Die kunnen het gevolg zijn van leemten in kennis, maar ook ontstaan door onzekerheid over de afgeleide effecten: wat zijn de veranderingen in

grondgebruik en het gebruik van gbm, hoe groot zijn die veranderingen en wat zijn daarvan de omgevingseffecten? Dit geldt ook voor de te beschouwen referentiesituatie.

Monitoring en evaluatie

Het MER zal aanbevelingen bevatten voor monitoring en evaluatie. Er wordt hierin een koppeling gelegd met de leemten in kennis en de onzekerheden.

4 Procedure en planning

De procedure voor de mer voorziet op twee momenten in de mogelijkheid voor eenieder om te reageren. Deze procedure wordt in dit geval ook gevolgd voor de Passende beoordeling.

Het eerste moment is na het publiceren van deze NRD. Gedurende zes weken kunnen reacties worden ingediend. Deze moeten betrekking hebben op de onderzoeksvragen: wat wordt in de mer onderzocht en hoe moet het onderzoek plaatsvinden. In deze periode wordt ook advies gevraagd aan de Commissie mer en aan andere adviseurs. De zienswijzen en adviezen worden door het bevoegd gezag (GS) betrokken bij het vaststellen van de daadwerkelijke aanpak van de Passende beoordeling en de mer.

Het tweede moment van inspraak is gekoppeld aan de inspraak op het ontwerpbesluit. Het gaat in dit geval om het ontwerpbesluit (een overkoepelend besluit tot het actualiseren van 15 beheerplannen) samen met de Passende beoordeling en het MER. Deze worden door GS vastgesteld en vrijgegeven voor inspraak. In de inspraakperiode van (in principe) zes weken kunnen zienswijzen worden ingediend. In deze periode vragen GS ook advies aan de Commissie mer en andere (wettelijke) adviseurs.

Na de zienswijzenperiode stellen GS een Nota van Zienswijzen op waarin de ingekomen zienswijzen en adviezen worden samengevat en voorzien van een antwoord. De zienswijzen en adviezen kunnen leiden tot een aanpassing in het te nemen besluit. GS stellen vervolgens de actualisatie van de beheerplannen vast. Tegen dit besluit kan beroep worden ingesteld bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

De huidige planning is dat de onderzoeken van de Passende beoordeling en het MER in de eerste helft van 2026 zullen worden uitgevoerd. Het ontwerpbesluit, de Passende beoordeling en het MER worden naar verwachting voor de zomervakantie van 2026 vrijgegeven voor inspraak.